

UDK: 368.027.4:336.31. 336.717.22(4-672 EEZ)

Uređivanje osiguranja depozita u evrozoni doneće korist

Kako bi bankarska unija bila kredibilna, u razmatranje se mora uzeti evropska dimenzija bezbednosti štednje. Podrška vladinim obveznicama koju pružaju banke mora biti ograničena.

Evropska komisija prošlog novembra predstavila je svoje predloge za evropsko osiguranje depozita. Zvaničnici se nadaju da će uspeti da stabilizuju bankarski sistem i razdvoje troškove finansiranja banaka od solventnosti njihovih matičnih država. Time bi bio postignut i prvobitni cilj bankarske unije: da se raskine veza između država i njihovih bankarskih sistema.

Međutim, ti predlozi naišli su na žestok otpor budući da se u javnosti često čuje stav da bi poreski obveznici iz zemalja severne Evrope tako plaćali ceh za devastirane banke s juga Evropske unije. Naročito u Nemačkoj, kritičari tih predloga dižu glas i nazivaju ih „napadom na nemačku štednju“, ukazujući na visok nivo javnog duga u bankama evropskog juga. Istovremeno, oni iskazuju zabrinutost zbog visokog nivoa nenaplativih zajmova.

Ipak, bankarska unija podrazumeva i zajedničko osiguranje depozita. Kako bi se to postiglo, neophodno je ne samo obratiti pažnju na detalje već, u posebnoj meri, i jasno podeliti rizik, uz strategiju njegovog smanjenja. Postoje različiti potencijalni modeli evropskog osiguranja depozita. Osnovne razlike ogledaju se u veličinama nacionalnih odnosno evropskih komponenata tog pitanja.

Prema prvom stanovištu, osiguranje depozita može biti stvar isključivo nacionalne nadležnosti. Zapravo, pojedine članice Evropske unije još uvek nisu uvele minimalni nivo pravno obavezujućeg osiguranja depozita na nacionalnom nivou, što je korak koji se mora napraviti pre nego što bude moguće preduzeti bilo koje druge korake u vezi sa modelima za osiguranje depozita među državama. Kredibilitet nacionalnog osiguranja zavisi od veličine fonda, zdravlja nacionalnog bankarskog sektora i državnih finansija, budući da modeli za osiguranja depozita generalno imaju podršku države kao krajnjeg

garanta. Ipak, finansijska kriza pokazala je da ovaj poslednji aspekt može biti problematičan kada države nemaju dovoljno resursa. To stvara velike tenzije u bankarskom sistemu, što, nadalje, opterećuje Evropsku centralnu banku, koja menja okvire svog delovanja.

Prema drugom stanovištu, modeli za osiguranje depozita mogu u potpunosti biti na nivou Evropske unije. Kvalitet osiguranja depozita bi u tom slučaju bio potpuno nezavisan od politika pojedinačnih zemalja. Ipak, to bi stvorilo problem s podsticajima, gde bi istinski podeljena odgovornost mamila kreatore politika da troškove prebace drugima. Države s manje rigoroznim pravilima mogle bi biti izložene mahom slabom pritisku da unaprede regulatorni okvir svojih finansijskih sistema. Primer za to je minimalni LTV racio (*loan-to-value ratio*), tj. odnos iznosa kredita i cene hipoteke, ili tretiranje pozajmica u stranoj valuti. Putem takvih pravila države utiču na bankarske rizike. Međutim, u tome još važniju ulogu ima pozicija banaka u odnosu na dug suverenih država.

Evropska komisija sada je predložila kompromisno rešenje: model evropskog reosiguranja depozita s određenom nacionalnom komponentom i reosiguranjem posredstvom evropskog pula u slučaju da nacionalni fondovi nisu dovoljni. Takav sistem istinski bi smanjio problem koji se ogleda u „moralnom hazardu“ (*moral hazard*) u smislu da bi prvi gubitak nastao unutar nacionalnog sistema. Ipak, veze između bankarskog sektora i nacionalnih fiskalnih i ekonomskih rizika bi bile samo oslabiljene, a ne i potpuno prekinute. Posebno je važno to da bi bilo koja bankarska kriza na nacionalnom nivou vodila znatnom nazadovanju za sve banke koje se nalaze u toj zemlji, budući da bi one bile suočene s potrebom za većom osiguravajućom premijom svojih depozita. Na duge staze to ne može biti zadovoljavajuće rešenje za bankarsku uniju.

Jedan od osnovnih problema u trenutnoj situaciji jeste taj što jedan zajednički bankarski supervizor treba da se nadmeće s jakim nacionalnim nadležnostima. Budući da nacionalne razlike ostaju, vlade bi, razumljivo, želele da budu uključene i u nadzor nad bankama. Međutim, u suprotnom scenariju, nacionalne vlade imale bi jak argument u slučaju da neke probleme nisu blagovremeno identifikovali zajednički supervizori, jer to ne bi bilo u delokrugu njihove odgovornosti.

Koherentno rešenje bilo bi kreiranje institucije za osiguranje depozita na evropskom nivou. Po uzoru na američku Federalnu korporaciju za osiguranje depozita (Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC)), to telo preuzelo bi potpunu odgovornost za osiguranje depozita. U slučaju da čak ni stroga pravila za spasavanje (*bail-in rules*) nisu dovoljna za naplatu potraživanja privatnih kreditora, institucija bi mogla da računa na reosiguranje od evropskih poreskih

platiša. Ipak, takav sistem zahteva da banke u osnovi postanu „evropske“, uz veći otklon od vladinih obveznica.

Zajednička gornja granica udela vladinih obveznica u poslovanju banaka stoga je osnovni preduslov za evropsko osiguranje depozita. S obzirom na to da bi gornja granica bila primenjivana u svim zemljama EU, banke bi bile podsticane da diverzifikuju svoj portfelj vladinih obveznica obveznicama vlada drugih zemalja. Povezanost bankarskog sektora i država ne leži samo u implicitnoj ili eksplicitnoj odgovornosti, već primarno u mnoštvu domaćih vladinih obveznica koje banke kupuju. Diverzifikacija bi, dakle, umanjila tu povezanost.

Nemačka, koja se snažno protivi istinskoj evropeizaciji osiguranja depozita, može dosta da dobije ukoliko evropski bankarski sistem konačno postane stabilan. Ona bi se mogla pridobiti samo ukoliko bi podela rizika bila praćena i njegovim smanjenjem. Evropska centralna banka najzad više ne bi radila u okvirima indirektno odgovornosti. Takođe, nemački i evropski bankarski sistemi postali bi efikasniji, s obzirom na to da bi se pozajmice odobravale u skladu s ekonomskim pre negoli s političkim kriterijumima.

Izvor

- *Guntram B. Wolff (2016), Bruegel, Getting eurozone deposit insurance right promises benefits*, <http://bruegel.org/2016/01/getting-eurozone-deposit-insurance-right-promises-benefits/>

Preveo i priredio: mr Miloš M. Petrović